

как технология повышения эффективности управления персоналом // Трудовое право. – 2006. – №2. – С. 41 – 48. **4.** *Одегов Л.В.* Управление персоналом, оценка эффективности: Учебное пособие для вузов / Ю.Г. Одегов, Карташова О.О. – М.: Издательство «Экзамен», 2007 – 412 с. **5.** *Соломанидина Т.О.* Организационная культура компании: учеб. пособие. 2-е изд., перераб. и доп. М.: ИНФРА-М, 2010. 624 с.

Bibliography (transliterated): **1.** Adizes I K *Quomodo intelligendum nativitatis tuae effectum genere oratoribus et communicare aliis generibus. Progressum duces* / I K Adizes / Moscow, 2008 - No 15. 128-140. **2.** Bychin V B, Malinin S V, Shubenkova E. V *Ordinationem et dispositionem labore universitatibus* ed. L. V Odegova. - Editio recognita et aucta. - Moscow: Author "nito" 2005 - 338 p. **3.** Olehnovich M O, Makarova T A *Motivational audit, sicut a technology ad augendum efficientiam personas Management* // sociosqu ad litora legis. - 2006 - No 2. 41- 48. **4.** Odegov L. V *Administration curatores, perficientur Aestimatio: Textbook Universitatibus pro* / L. V Odegov, Kartashov O O - Moscow: Publisher "Exam", 2007-412 p. **5.** Solomanidina T S *Norma culturae societatis*: Phil. Annonam. 2nd Ed. Rev. et add. Moscow: INFRA-M 2010. 624 p.

Поступила (received) 12.03.2015

УДК657.421.3.003.12

М.В. ПЕТА, канд. екон. наук, доц. НТУ«ХПИ»;
Ю.С.ВЕРГЕЛЕС, студентка, НТУ«ХПИ»

СУЧАСНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

У статті розкрито питання стосовно організації обліку нематеріальних активів за національними та міжнародними стандартами: розглянуто їх визначення, законодавчо-нормативна база, що регулює їх облік, класифікація, первісна оцінка, зроблені висновки щодо відповідності українського законодавства міжнародному. Метою статті є визначення сутності нематеріальних активів для організації бухгалтерського обліку відповідно до нормативних документів з обліку.

Ключові слова: нематеріальні активи, визнання, ідентифікація, група нематеріальних активів, первісна оцінка, класифікація.

Вступ. Нематеріальні активи (НМА) на сучасному етапі розвитку економіки представляють собою один з факторів, що зумовлює успіх підприємства. Тому питання ідентифікації, оцінки, класифікації та обліку набувають особливої актуальності. НМА займають визначне місце у структурі необоротних активів, але сьогодні існує багато аспектів, які потребують доопрацювання та більш детального роз'яснення. В Україні суб'єкти господарювання використовують НМА в фінансово-господарській діяльності, але не так активно, як в розвинутих країнах світу.

© М.В. Пета, Ю.С. Вергелес, 2015

Однією з причин цього є складнощі в розумінні сутності НМА як об'єкта обліку.

Методологічні принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції в нематеріальні активи та розкриття інформації про них визначає Положення (Стандарт) Бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» [1], Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів [2], Податковий кодекс України [3], а на міжнародному рівні діє Міжнародний стандарт 38 «Нематеріальні активи»[4]. Проте існуючі у цих документах розбіжності ще більше акцентують увагу на проблемних питаннях обліку НМА.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання організації та обліку нематеріальних активів розглядаються такими вітчизняними та зарубіжними вченими, як Голов С. Ф., Сопко В. В., Бутинець Ф. Ф., Завгородній В. П., Соколов Я. В., Ткаченко Н. М., Святоцький А. Д., Ольховський В., Павлюк І. М., Кемпбелл Р. та ін. Проте на сьогоднішній день не знайдено остаточного вирішення питання ідентифікації та оцінки НМА для цілей бухгалтерського обліку, а також питання гармонізації національних та міжнародних стандартів.

Мета дослідження. Метою статті є визначення сутності нематеріальних активів для організації бухгалтерського обліку відповідно до нормативних документів з обліку нематеріальних активів, розглянути проблеми, пов'язані з їх обліком за П(С)БО та МСБО

Матеріали досліджень. Бухгалтерський облік представляє собою систему, що є одним з головних постачальників інформації для прийняття управлінських рішень. А отже бухгалтерський облік повинен мати відповідний методичний та методологічний інструментарій для реєстрації, відображення та представлення інформації про НМА. Аналіз досліджень виявив проблемні питання обліку нематеріальних активів (рис.1).

Питання обліку НМА неможливо розглядати окремо від нормативно – правового регулювання прав на інтелектуальну власність. Проте, навіть таке поняття, як «інтелектуальний капітал», що в цілому може включати до свого складу оцінку рівня якості управління, кваліфікацію працівників, результати наукових досліджень тощо, залишається не розкритим у сучасному бухгалтерському обліку підприємств. Так, наразі відсутні поняття людського, організаційного, клієнтського капіталу. Разом з цим неоднозначне трактування основних положень законодавчо-нормативної бази, розбіжності в них викликають певні труднощі бухгалтерського обліку операцій по надходженню, використанню та відображенню в фінансовій звітності НМА. Саме з визначення НМА розпочинається процес організації бухгалтерського обліку, а саме тому має велике значення для бухгалтера при веденні його обліку. Визначення поняття НМА, наводяться в П(С)БО 8, МСБО 38,

Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку НМА та Податковому кодексі і мають розбіжності (табл. 1).

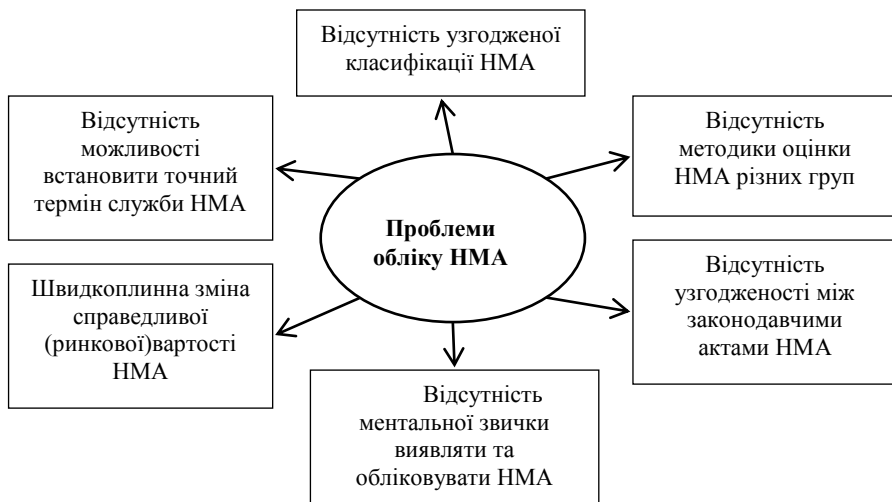

Рис. 1 - Проблемні аспекти обліку НМА (узагальнено авторами на основі [4]).

Таблиця 1 – Визначення поняття «нематеріальний актив»[1,2,3,4,5]

Джерело	Визначення поняття НМА
П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»	Немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований
МСБО 38 «Нематеріальні активи»	Немонетарний актив, що його можна ідентифікувати, без фізичної субстанції, який утримують для використання у виробництві чи постачанні товарів або послуг, а також для передачі в оренду іншим сторонам чи для адміністративних цілей
Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів	Вважаються немонетарні активи, які не мають матеріальної форми та можуть бути ідентифіковані (незалежно від строку їх корисного використання (експлуатації))
Податковий кодекс України	Право власності на результати інтелектуальної діяльності, у тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності), право користування майном та майновими правами платника податку в установленому законодавством порядку, у тому числі набуті в установленому законодавством порядку права користування природними ресурсами, майном та майновими правами

Аналізуючи наведені визначення НМА за основними критеріями -форма існування, цілі утримання та строк корисної експлуатації -можна дійти наступних висновків: 1) перші три документи поєднує твердження, що НМА – це немонетарний актив, який може бути ідентифікований, і тільки у Податковому кодексі наголошено, що НМА – це право власності; 2) цілі утримання НМА визначені тільки у МСБО; 3) П(С)БО 8, МСБО 38 та Податковий кодекс містять в якості критерію визнання строк корисного використання, тільки в Методичних рекомендаціях НМА визначаються незалежно від строку їх корисного використання. Різні підходи до визначення НМА призводять до існування певних проблем при трансформації фінансової звітності за Міжнародними стандартами. Таким чином, необхідне єдине визначення НМА, яке поєднає існуючі підходи та максимально уніфікує критерії ідентифікації НМА.

Важливим питанням для організації обліку НМА є складність їх оцінки, оскільки не існує єдиної методики розрахунку цінності за кожним нематеріальним об'єктом. У сучасній обліковій практиці напрацьовано три методи оцінки: витратний, доходний та порівняльний (ринковий), доцільність використання яких має бути обґрунтована. Для ефективного управління НМА на підприємстві потрібно використовувати дієві методи оцінки цих активів, адже вони дозволяють з'ясувати потенційні можливості та перспективи економічного розвитку такого підприємства. На даний момент оцінка вважається однією з ключових проблем бухгалтерського обліку[6].

Відповідно для можливості адекватної оцінки необхідна класифікація НМА: по-перше, для розкриття інформації про НМА у фінансовій звітності, а по-друге, важлива для ведення управлінського обліку та аналізу ефективності використання НМА. Підходи до класифікації НМА згідно з П(С)БО 8 і МСБО 38 є досить подібними (табл. 2).

Таблиця 2 - Підходи до класифікації НМА згідно з П(С)БО 8 і МСБО 38[5].

П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»	МСБО 38 «Нематеріальні активи»
НМА поділяються на групи, кожній групі відповідає певний субрахунок, при цьому назва субрахунку відповідає назві групи.	НМА поділяються на класи. Клас нематеріальних активів – група активів, подібних за характером і використанню в діяльності суб'єкта господарювання
група НМА включає групу прав, тобто об'єктом обліку є права на нематеріальні активи, а не самі об'єкти нематеріальних активів	наводиться перелік видів нематеріальних активів як приклад

Бухгалтерський облік нематеріальних активів відповідно до П(С)БО 8 ведеться по кожному об'єкту за шістьма групами, у той же час у Методичних

рекомендаціях з бухгалтерського обліку НМА наведено сім груп нематеріальних активів, сьома група – це незавершені капітальні інвестиції в НМА. У Податковому кодексі України наведено шість груп НМА, які повністю співпадають з групами та об'єктами згідно з П(С)БО 8. Проте, ми погоджуємося з думкою, що класифікація набуде більшої детальності, якщо виокремити додатково групи права на НМА та власне самі НМА[5].

Отже, порівнюючи основні підходи з обліку НМА відповідно до національних та міжнародних стандартів, з метою гармонізації, облік НМА за національними стандартами необхідно доповнити наступними аспектами, що наблизить їх до міжнародних стандартів: 1) включити до первісної вартості об'єктів НМА відсотки за кредит; 2) розширити критерії для строку корисного використання об'єктів НМА; 3) розглянути можливість придбання НМА в обмін на інструменти капіталу підприємства.

Висновки. Таким чином, провівши аналіз основних положень національних та міжнародних стандартів, а також інших нормативно-правових документів, що регулюють облік НМА в Україні, можливо дійти наступних висновків:

- необхідне визначення єдиного критерію для ідентифікації НМА;
- гармонізація обліку НМА України зі світовими;
- узгодження нормативно-законодавчого регулювання НМА;
- розробка методик контролю ефективності використання НМА;
- удосконалення облікових процедур НМА;
- підвищення кваліфікації обліковців для належної організації бухгалтерського обліку НМА.

Список літератури: 1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи", затвержене наказом Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 р. № 242 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> 2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів від 16.11.2009 № 1327. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> 3. Податковий кодекс України, від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-174>. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_0505. *Бескоста Г. М.* Обґрунтування сутності нематеріальних активів в обліку // Бізнес-Інформ. - 2013. - № 10 – С. 306-310. 6. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності в Україні» від 09.09.2004 № 1992-IV. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2658-147>. *Луценко Я.П., Швець А.Г.* Облік нематеріальних активів за міжнародними та національними стандартами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/5_PNW_2010/Economics/59153.doc.htm 8. *Побережець О.В., Іванова К.В.* Ідентифікація та класифікація нематеріальних активів та проблеми їх визначення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/No2/98-104.pdf>

Bibliography (transliterated): 1. *Regulation (Standard) 8 "Intangible Assets", approved by the Ministry of Finance of Ukraine on 18 October 1999 g.* No 242 [Elektronnyj resurs]. - Rezhim dostupa: <http://zakon.rada.gov.ua> 2. *Guidelines on accounting for intangible assets from* 16.11.2009 No 1327. [Elektronnyj resurs]. - Rezhim dostupa: <http://zakon.rada.gov.ua> 3. *Tax Code of Ukraine from*

02.12.2010 No 2755-VI [Elektronnyjresurs]. - Rezhimostupa: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> 4. *International Accounting Standard 38 "Nonmaterialni assets" International Financial Reporting Standards (IFRS)*. [Elektronnyjresurs]. - Rezhimostupa: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_050 5. *Beskosta GM Justification nature of intangible assets accounted* // *Journal of Business Inform.* - 2013. - No 10 - P. 306-310 6. *Law of Ukraine "On the assessment of property, property rights and professional valuation activities in Ukraine"* from 09.09.2004 No 1992-IV. [Elektronnyjresurs]. - Rezhimostupa: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2658-14> 7. *Ishchenko YP, Sweden AG Accounting for intangible assets for international and national standards*. [Elektronnyjresurs]. - Rezhimostupa: http://www.rusnauka.com/5_PNW_2010/Economics/59153.doc.htm 8. *Poberezhcz` O.V., Ivanova K.V. Identyfikacijataklasyfikacijanematerialny`xakty`vivotaproblymy`yixvy`znachennyja* [Elektronnyjresurs]. - Rezhimostupa: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/No2/98-104.pdf>

Надійшла (received) 13.03.2015

УДК 331.108.2 : 339.166.5

К.В. ПОБЕРЕЖНА, аспірант, НТУ «ХПІ»;
В.Ю. ВЕРЮТИНА, ст. викл., НТУ «ХПІ»

АКТИВІЗАЦІЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЗАПОРУКА ЙОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

У статті наведено фактори інноваційного розвитку підприємств та виклики, які з цим пов'язані. Визначена потреба створення науково обґрунтованої системи управління процесами формування, ефективного використання і розвитку трудового потенціалу на підприємствах, які мають інноваційну спрямованість розвитку. Наведено основні завдання, розвитку системи трудового потенціалу, його впливу на інноваційну та технологічну складову підприємства. Проведено компаративний аналіз категорії «інновація» з позиції підприємницького підходу. Зосереджено увагу на структурно-технологічній перебудові виробництва.

Ключові слова: трудовий потенціал, виробничий потенціал, інноваційний розвиток, інноваційна активність підприємств, внутрішня міграція.

Вступ.

Однією з головних умов становлення ефективної моделі економічного зростання стає інноваційна спрямованість сучасної економіки. Перехід економіки України на інноваційний шлях розвитку зумовлює динаміку економічного зростання і рівень конкурентоспроможності підприємств всередині галузей і на світовому рівні. В свою чергу, важливим елементом інноваційного розвитку економіки в глобалізованому світі є управління трудовим потенціалом інноваційних підприємств. Саме тому існує потреба в створенні науково обґрунтованої системи управління процесами формування, ефективного використання і розвитку трудового потенціалу на підприємствах, які мають інноваційну спрямованість свого розвитку.

© К.В. Побережна, В.Ю. Верютина, 2015